

Addendum bij de rapportage 'Score van activiteiten op doelstellingen in de eco-regelingen van het Nationaal Strategisch Plan'

Bo Stout (CLM) en Nico Polman (WEcR)

Addendum bij de rapportage 'Score van activiteiten op doelstellingen in de eco- regelingen van het Nationaal Strategisch Plan'

Abstract: Dit addendum bevat een reactie op voorgestelde wijzigingen en verzoeken om aanvullende argumentatie bij de beoordeling van eco-activiteiten op de groene doelen in het Nationaal Strategisch Plan.

Auteurs: Bo Stout (CLM) en Nico Polman (WEcR)

© CLM, publicatienummer 1116, juni 2022

CLM Onderzoek en Advies

Postbus:

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres:

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 470 700
www.clm.nl

1

Reactie op voorgestelde wijzigingen

1.1 Aanleiding

In maart 2022 is het rapport “Score activiteiten op doelstellingen in de eco-regelingen van het Nationaal Strategisch Plan” opgeleverd¹. De rapportage is door Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) gebruikt voor het vaststellen van de puntenscores per activiteit op doelen in de eco-regeling. Het resultaat hiervan is voorgelegd aan diverse organisaties en is gebruikt tijdens de 2^e praktijktoets GLB. Uit dit proces zijn enkele opmerkingen en voorstellen tot wijziging van puntenscores voortgekomen. Voor een compleet overzicht van de opmerkingen verwijzen we naar de bijlage. Ons is verzocht om te reflecteren op deze inhoudelijke opmerkingen en om een advies te formuleren m.b.t. de voorgestelde wijzigingen. Daarnaast is door de opdrachtgever in een enkel geval de invulling van een activiteit verder aangescherpt. Dit gaf aanleiding om bepaalde scores te herzien. De reacties en adviezen van de deskundigen zijn weergegeven in de tabel hieronder.

De voorgestelde wijzigingen hadden vooral betrekking op de doelen waterkwaliteit, biodiversiteit en landschap. Er zijn daarom twee aanvullende expertsessies georganiseerd: een sessie met beide waterkwaliteitsexperts en een sessie met één van de experts op het gebied van biodiversiteit en landschap. Voor bodem is om een aanvullende uitleg gevraagd voor één van de eco-activiteiten. Deze vraag is schriftelijk afgehandeld. Het document is intern gereviewd door CLM en WEcR.

1.2 Aanvullingen op tabel beoordeling eco-activiteiten

In tabel 1 staat een overzicht met de eco-activiteiten en doelen waarvoor gevraagd is om aanvullende argumentatie of een voorstel tot wijziging van de score op basis van inhoudelijke argumenten is gedaan. De reactie van de deskundigen staat in dezelfde tabel weergegeven.

¹ Zie Stout, B., Polman, N., & Dijkman, W. (2022). Score activiteiten op doelstellingen in de eco-regelingen van het Nationaal Strategisch Plan. CLM Onderzoek en Advies.

Tabel 1. Reactie op voorgestelde wijzigingen in de beoordeling van eco-activiteiten; versie 31-05-2022.

Feedback/wijzigingsvoorstel (zie bijlage)		Reactie deskundigen
HOOFDTEELT		
1 RUSTGEWASSEN ALS HOOFDTEELT, MINIMAAL 1 OP 3		
Waterkwaliteit	In vergelijking met andere eco-maatregelen zoals bufferstroken langs waterlopen is 4 hoog. Voorstel: 3	Bufferstroken zijn met name gericht op afspoeling naar oppervlaktewater. De teelt van rustgewassen heeft echter op een groot oppervlak (hele perceel) invloed op uitspoeling naar het grondwater. Dat maakt de teelt van rustgewassen wel degelijk heel effectief. Advies: score 4 behouden.
2A VROEG ROOIE DIEPWORTELEND ROOIGEWAS, <1 SEP		
Waterkwaliteit	Een score van 4 is heel hoog vergeleken met andere eco-maatregelen zoals bufferstroken langs waterlopen. Voordeel is het succesvol kunnen telen van een nagewas/vanggewas, maar dat is een andere eco-activiteit. Voorstel: 2 punten.	Bij de beoordeling die eerder heeft plaatsgevonden, is deze eco-activiteit als volgt omschreven aan de onderzoekers en experts: vroeg oogsten van een rooigewas <1 sep, zodat een vanggewas goed kan slagen. Men is dus uitgegaan van een combinatie met vanggewas of direct inzaaien volgteelt. Als dit niet een verplichting is, is het vroeg rooien van een hoofdgewas juist nadelig voor de waterkwaliteit, omdat er daarna geen gewas meer aanwezig is dat nutriënten opneemt. Advies: score 4 behouden mits vang- of volggewas verplicht. Anders score 0.
4 AKKERBOUWGEWAS UIT LIJST MEERJARIGE GEWASSEN, >24 MAANDEN OP PERCEEL		
Waterkwaliteit	In vergelijking met andere eco-maatregelen zoals bufferstroken langs waterlopen is 4 hoog. Voorstel: 2/3.	Bufferstroken zijn met name gericht op afspoeling naar oppervlaktewater. De teelt van meerjarige gewassen heeft echter op een groot oppervlak (hele perceel) invloed op uitspoeling naar het grondwater. Dat maakt de teelt van meerjarige gewassen wel degelijk heel effectief. Advies: score 4 behouden.
5 LANGJARIG GRASLAND (>5JR)		
Biodiversiteit	We missen de meerwaarde van blijvend grasland op het gebied van biodiversiteit. Blijvend grasland is juist een eco-regeling die direct en indirect scoort op biodiversiteit. Niet voor niets vindt de EU het % blijvend grasland belangrijk. Daarnaast is blijvend grasland 1 van de 7 KPI's in de biodiversiteitsmonitor die o.a. door het deltaplan biodiversiteitsherstel als het instrument is beoordeeld, om biodiversiteit in de melkveehouderij te stimuleren. In langjarig grasland neemt de variatie toe, dat is - naast biodiversiteit- ook goed voor landschap.	Men is bekend met de positie van langjarig grasland in de biodiversiteitsmonitor e.d. Het punt is dat blijvend grasland wordt gedefinieerd als gras ouder dan 5 jaar, maar dat er dus na 6 jaar (of meer) alsnog kan worden gescheurd. Op het moment van scheuren gaat een klein, positief effect ook direct verloren. Zolang de mogelijkheid bestaat om langjarig grasland op elk gewenst moment te scheuren, is er geen significante meerwaarde. Advies: score 0 behouden.

Addendum bij rapport 'Score activiteiten op doelstellingen eco-regelingen van het NSP'

6 BUFFERSTROOK LANGS BOUWLAND OF GRASLAND

Waterkwaliteit Hier is geen opmerking geplaatst. Echter, op het moment van de eerste beoordeling was nog geen sprake van een uitsplitsing tussen bufferstroken langs grasland en bouwland.

Langs bouwland is een divers begroeide bufferstrook effectiever dan langs grasland, omdat grasland diep wortelt en gemiddeld minder intensief bespoten wordt dan akkerbouwgewassen. Het positieve effect van de bufferstrook is dus nog groter langs bouwland. Advies: score 4 langs bouwland, score 3 langs grasland.

Biodiversiteit Draagt een bloemrijke bufferstrook nu zoveel bij aan biodiversiteit als deze mest- en gewasbeschermingsstoffen af moet vangen?

Er kan inderdaad wel een invangeffect optreden. Aan de andere kant kunnen stroken worden ingezet in het onderdrukken van lastige onkruiden, waardoor het herbicidegebruik vermindert. Om het volledige bereik aan mogelijkheden te beschrijven, zou de score iets breder kunnen worden getrokken, naar 1-3. Op het moment van beoordelen was nog geen uitsplitsing tussen bufferstroken langs grasland en bouwland. Daarom moet nu de kanttekening worden geplaatst dat een strook langs grasland om een andere vegetatie vraagt dan langs bouwland. Op bouwland kan het inzaaien van een bloemen- en kruidenmengsel worden overwogen, maar langs grasland is het van belang om de natuurlijke rand/slootvegetatie de ruimte te geven om zo de botanische waarde te vergroten.

7 GRAS-KLAVER

Waterkwaliteit Moet minimaal 1 punt scoren voor waterkwaliteit vergeleken met langjarig grasland (wat een risico heeft bij scheuren voor de waterkwaliteit), we begrijpen dat hier een afwentelingsrisico zit met verschuiving van kunstmest, anders zou het 3 punten kunnen zijn, maar grasland met kruiden krijgt ook 1 punt terwijl daar ook een afwentelingsrisico zit.

Het klopt dat zowel bij grasland met kruiden als grasklaver een verschuivingseffect kan optreden. Echter, doordat klaver in staat is om stikstof uit de lucht te binden, is het risico op uitspoeling groter bij grasklaver dan bij gras met kruiden. Advies: score 0 behouden.

8 GRASLAND MET KRUIDEN

Biodiversiteit De discussie over het wel of niet in moeten zaaien met inheemse soorten, en de "ecologische val" die het inzaaien met niet inheemse soorten zou veroorzaken is niet wetenschappelijk onderbouwd, en verschillen de wetenschappers van mening, voor zover wij weten is hier geen concreet onderzoek van.

Deze discussie is bekend. Er wordt momenteel onderzoek gedaan naar dit onderwerp, resultaten zijn nog niet bekend. Echter, het oorspronkelijke advies betrof een score 0-2, waarbij score 2 van de best mogelijke omstandigheden uitgaat. Op dit moment wordt een score 2 gehanteerd en gaat men dus al uit van het goede. Advies: score 0-2 behouden.

9 STROKENTEELT, MIN 2 GEWASSEN IN STROKEN VAN 3-24 M BREED

Biodiversiteit Voor strokenteelt maakt de strookbreedte nogal uit, zowel voor landschap als voor biodiversiteit. Dus een enkelvoudige score van '2' lijkt wat kort door de bocht.

Dit is een terechte opmerking. Een score 2 gaat uit van een gemiddeld effect, maar voortschrijdend inzicht zou kunnen leiden tot een opsplitsing in verschillende scores voor verschillende strookbreedtes.

Addendum bij rapport 'Score activiteiten op doelstellingen eco-regelingen van het NSP'

BODEMGEWAS

15 ONDERWERKEN GRASZODE ZONDER GBM

Bodem Scoort 3 punten voor 'bodem', in de toelichting staat geen onderbouwing. Het lijkt tegenstrijdig dat je punten geeft voor bodem voor langjarig grasland én punten voor het scheuren.

De referentiesituatie bij deze activiteit is niet dat grasland niet wordt gescheurd, maar dat grasland wordt ondergewerkt met chemische middelen. Het is dus gericht op tijdelijk grasland dat wordt gescheurd, waarbij de punten worden toegekend omdat dit gebeurt zonder de zode met chemische middelen te bewerken.

TEELTMAATREGELEN

17 PRECISIE TOEPASSING GBM

Waterkwaliteit Effect is veel groter dan 1. Voorstel 3

De invulling van deze maatregel is veranderd t.o.v. de eerdere beoordeling door de experts. Uitgaande van de invulling 'inzet steriele insecten techniek (SIT) als alternatief voor chemische bestrijding uienvlieg', is een positief effect te verwachten op de waterkwaliteit. Er worden immers geen insecticiden tegen uienvlieg meer ingezet. Met name gebruik van het middel Benevia zorgt voor een hoog aantal milieubelastingspunten richting het watersysteem. Belangrijk is wel om hierbij op te merken dat deze maatregel (evenals vele andere) een bijdrage levert aan een specifiek probleem; het lost in dit geval niet op dat er ook andere middelen kunnen worden ingezet voor andere plagen, ziekten en onkruid. Een nadere beoordeling kan gemaakt worden door te berekenen wat de gemiddelde milieubelasting is van alle bespuitingen in een uienteelt, en te bepalen hoe groot het aandeel van bespuitingen tegen de uienvlieg hierin is. Dit zou ook vergeleken kunnen worden met een berekening van de effectiviteit van bijvoorbeeld een bufferstrook in het reduceren van de milieubelasting van bespuitingen in de uienteelt. Advies: voorlopige score 2, en een berekening uitvoeren om de effectiviteit van de maatregel nader te duiden in vergelijking met andere maatregelen voor een betere waterkwaliteit.

Biodiversiteit Er is geen opmerking geplaatst, maar de invulling van deze maatregel is veranderd t.o.v. de eerste beoordeling door de experts.

Uitgaande van de invulling 'inzet steriele insecten techniek (SIT) als alternatief voor chemische bestrijding uienvlieg', ontstaat er in elk geval een (beperkt) positief effect. Advies: score wijzigen naar 1-2.

Addendum bij rapport 'Score activiteiten op doelstellingen eco-regelingen van het NSP'

VEEMAATREGELEN

20A VERLENGDE WEIDEGANG 1500 UUR

Biodiversiteit	Is wél goed voor biodiversiteit (minder maaien, minder injecteren, meer mestflatten).	Op basis van dit argument kan een kleine bijdrage aan biodiversiteit worden toegekend, met de kanttekening dat beweiding ook kan leiden tot antiwormmiddelen en antibiotica in de bodem. Weidegang kan worden gecombineerd met een beheer toegespitst op weidevogels. Dit zou een score 2-3 kunnen opleveren voor biodiversiteit en zou mogelijk een interessante activiteit kunnen zijn voor open weidelandschappen. Advies: score wijzigen naar 0-1.
Landschap	Koeien in de wei zijn juist 1 van de kernpunten van het Nederlandse landschap, meer dan 1 punt voor landschap zou dan ook meer dan terecht zijn.	Op dit moment is er geen directe aanleiding om de score te verhogen. Om goed in te schatten wat de landschappelijke waarde van koeien in de wei is, zou belevingsonderzoek nodig zijn. Daarbij is de vraag ook of er een verschil in beleving zit bij 1500 of 3000 uur weidegang. Advies: score 1 behouden.

20B VERLENGDE WEIDEGANG 3000 UUR

Biodiversiteit	Zie weidegang 1500 uur. Advies: score wijzigen naar 0-1.
Landschap	Zie weidegang 1500 uur. Advies: score 1-2 behouden.

Daarnaast is met de deskundige voor de doelen biodiversiteit en landschap besproken in hoeverre het passend lijkt te zijn om de eco-activiteiten in de categorie 'niet- productieve grond' zwaarder te laten wegen op de doelen biodiversiteit en landschap. Het voorstel van de opdrachtgever is om de punten voor biodiversiteit met een factor 20 te vermenigvuldigen en de punten voor landschap met een factor 10. Uit het oogpunt van een bijdrage aan biodiversiteit en/of landschap is een factor 2 of 3 te verantwoorden. Een heg of houtwal hoeft immers geen volledig perceel te beslaan om een wezenlijke bijdrage te leveren aan deze doelen. Echter, het gaat om beperkte oppervlaktes. Daarbij moet niet onderschat worden hoe zinvol het is om juist op grote arealen (volledige percelen) een bijdrage te leveren aan biodiversiteit en landschap. Een kleine stap vooruit op een groot areaal kan mogelijk zinvoller zijn dan een zwaarwegende maatregel op een klein areaal. Een factor 10 of 20 is zodoende niet te verantwoorden, als men uitsluitend kijkt naar het effect op de doelen. Aanvullend wordt opgemerkt dat het combineren van bepaalde maatregelen wel extreem zinvol is, omdat dit kan leiden tot synergistische effecten. De combinatie van bepaalde maatregelen zou dan aanleiding kunnen geven om punten voor de doelen biodiversiteit en landschap met een zekere factor te vermenigvuldigen.

Bijlage: lijst met opmerkingen van stakeholders per eco-activiteit.

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de opmerkingen die zijn gemaakt door ondernemers, sector- en belangenorganisaties. Aanvullend op de opmerkingen heeft LNV/RVO een reactie gegeven en een voorstel tot wijziging gedaan. Het overzicht is aangeleverd door LNV op 25-05-2022 (contactpersoon: Aard Mulders). De tabel in deze bijlage is in zijn geheel aangeleverd en bevat dus geen opmerkingen van de deskundigen of de auteurs van dit addendum. De reactie van de deskundigen op deze opmerkingen en voorstellen staat niet in deze tabel, maar is opgenomen in hoofdstuk 1 van dit document.

In dit addendum hebben wij een aantal van deze opmerkingen niet geadresseerd, omdat ze niet relevant waren (bijvoorbeeld opmerkingen over het aanbod aan eco-activiteiten) of omdat geen sprake is van een inhoudelijk argument, waarop de experts kunnen reageren. Op de opmerking geplaatst bij de activiteit <1,5 GVE hebben de experts nu geen reactie gegeven, omdat ze bij de eerdere beoordeling hebben aangegeven een scherpere invulling van de activiteit nodig te hebben om een beoordeling te kunnen maken.

Eco-activiteit		Opmerkingen van stakeholders (voor elke losse opmerking is een aparte kolom opgenomen)		Voorgestelde wijziging door LNV/RVO
HOOFDTEELT				
H01	Rustgewas	Iets hoger scoren voor biodiversiteit en landschap	In vergelijking met andere eco-maatregelen zoals bufferstroken langs waterlopen is 4 hoog. CLM-rapport had hier ook voorbehouden bij waterkwaliteit. Voorstel: 3	Landschap en biodiversiteit naar 2. Water naar 3
H03	Meerjarige teelt	In vergelijking met andere eco-maatregelen zoals bufferstroken langs waterlopen is 4 hoog. CLM-rapport had hier ook voorbehouden bij waterkwaliteit. Voorstel: 2		Water van 4 naar 3, dan blijft de bijdrage van meerjarige teelt gelijk aan die van een 1-jarig rustgewas.

Addendum bij rapport 'Score activiteiten op doelstellingen eco-regelingen van het NSP'

H04	Langjarig grasland	We missen de meerwaarde van blijvend grasland op het gebied van biodiversiteit. Blijvend grasland is juist een eco-regeling die direct en indirect scoort op biodiversiteit. Niet voor niets vindt de EU het % blijvend grasland belangrijk. Daarnaast is blijvend grasland 1 van de 7 KPT's in de biodiversiteitsmonitor die o.a. door het deltaplan biodiversiteitsherstel als het instrument is beoordeeld om biodiversiteit in de melkveehouderij te stimuleren. In langjarig grasland neemt de variatie toe, dat is ook goed voor landschap naast biodiversiteit: zie het rapport: ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support/greening_nl De opmerking: "in de praktijk wordt veel langjarig grasland intensief bemest en gemaaid" kunnen we niet plaatsen. Juist langjarig grasland wordt vaak beweide. Echte maaipercelen zijn vaak geen blijvend grasland. Langjarig grasland heeft vaak een divers planten patroon. Zo staan er vaak al heel wat kruiden in die er in de loop der jaren in zijn gekomen. Het zou dan ook reëel zijn als langjarig grasland ook 1 punt zou krijgen voor landschap met dezelfde reden waarom ook Gras-Klaver 1 punt krijgt.	Biodiversiteit 0, omdat deze vaak intensief bemest en gemaaid worden. Als een grasland extensief gebruikt zou worden, kan het best bijdragen aan biodiversiteit. Of ga je dan automatisch naar grasland met kruiden?	Het blijkt te moeilijk om de punten op biodiversiteit en landschap te halen. Tegelijkertijd is het te makkelijk om te scoren op bodem, water en klimaat. Het is wat de onderzoekers betreft dus aan te raden om de punten-toekenning te verfijnen. Hierbij kan in elk geval gedacht worden aan het toekennen van punten voor landschap en biodiversiteit bij activiteit blijvend grasland. Beide op 1 punt.	Suggesties overnemen. Langjarig grasland, uiteindelijk bedoeld als grasland ouder dan 5 jaar kent een meer gemengdere samenstelling en kent vaak een mozaïekstructuur. Het levert daarmee een beperkte bijdrage aan de biodiversiteit boven- en ondergronds. Landschap en biodiversiteit beide 1 punt.
H05	Grasland met kruiden	De discussie over het wel of niet in moeten zaaien met inheemse soorten, en de "ecologische val" die het inzaaien met niet inheemse soorten zou veroorzaken is niet wetenschappelijk onderbouwd, en de wetenschappers verschillen van mening, voor zover wij weten is hier geen concreet onderzoek van.	Waarderen op 3 voor biodiversiteit en landschap zal een betere stimulans zijn.		In de regeling wordt qua waardering geen onderscheid gemaakt tussen ingezaaid of niet.
H07	Vroeg ras rooigewas (oogsten < 1 september)	Een score van 4 is heel hoog vergeleken met andere eco-maatregelen zoals bufferstroken langs waterlopen. Voordeel is het succesvol kunnen telen van een nagewas/vanggewas, maar dat is een andere eco-activiteit. Voorstel: 2 punten.			Water van 4 naar 2
H09	Gras/klaver	Moet minimaal 1 punt scoren voor waterkwaliteit vergeleken met langjarig grasland (wat een risico heeft bij scheuren voor de waterkwaliteit), we begrijpen dat hier een afwentelingsrisico zit met verschuiving van kunstmest, anders zou het 3 punten kunnen zijn, maar grasland met kruiden krijgt ook 1 punt terwijl daar ook afwenteling risico zit.			Suggestie overnemen. Gras/klaver leidt op het perceel tot een lagere (kunst)mest-gift, zoals bij grasland met kruiden.
H10	Strokenteelt	Voor strokenteelt maakt de strookbreedte nogal uit, zowel voor landschap als voor biodiversiteit. Dus een enkelvoudige score van			

Addendum bij rapport 'Score activiteiten op doelstellingen eco-regelingen van het NSP'

BODEMGEWAS		'2' lijkt wat kort door de bocht. En of een bloemrijke bufferstrook nu zoveel bijdraagt aan biodiversiteit als deze mest- en gifstoffen af moet vangen.			
2024	Onderwerken graszode	Scoort 3 punten voor 'bodem', in de toelichting staat geen onderbouwing. Het lijkt tegenstrijdig dat je punten geeft voor bodem voor langjarig grasland én punten voor het scheuren.	Zie langjarig grasland		
TEELTMAATREGELEN					
T01	Biologische bestrijding	Effect is veel groter dan 1. Voorstel 3			Water naar 3
VEEMAATREGELEN					
V01	Verlengde weidegang 1500 uur	Is wél goed voor biodiversiteit (minder maaien, minder injecteren, meer mestflatten). Daarnaast zijn koeien in de wei juist 1 van de kernpunten van het Nederlandse landschap, meer dan 1 punt voor landschap zou dan ook meer dan terecht zijn.	Graag waardering voor biodiversiteit	Minimaal 1 punt voor biodiversiteit en 2 voor landschap	
V02	Verlengde weidegang 3000 uur	Zie 1500 uur	Graag waardering voor biodiversiteit	Minimaal 2 punten voor biodiversiteit daar dit ook gepaard gaat met lagere veebezetting en minder maaien, 2 voor landschap	
2024	Max 1,5 GVE	Deze is niet positief voor het klimaat aangezien er onterecht vanuit gegaan wordt door de experts dat dit tot een krimp van dieren leidt. Dat is niet het geval. Daarnaast betekent minder intensief maaien en bemesten ook minder koolstofopslag. 4 punten is veel te veel. Hooguit 2. We denken dat het wel iets betekent voor biodiversiteit en landschap, omdat dit past bij lage GVE.	Graag waardering voor biodiversiteit	Gemiddelde veebezetting in NL is 2,3 GVE. Levert dus wel krimp op. Zeker lokaal (minder pick).	
NIET-PRODUCTIEVE LANDBOUWGROND					
N01	Heg, haag, struweel	Heg, haag, struweel langs waterloop zou 4 punten mogen scoren, maar dit is geen eis vanuit de eco-maatregel. Wellicht in de toekomst kijken of deze te differentiëren is.	Dat voor landschap nu een factor 20 is toegepast bij houtige elementen om voldoende te kunnen scoren geeft wel aan dat	Voor akkerbouwers in open gebieden zoals de Noordoostpolder, Oldambt of gebieden in Zeeland, zijn weinig mogelijkheden om op landschap te scoren. De activiteiten die hoog op landschap scoren zijn in strijd met dit landschapstype. Heggen,	Weging bio-diversiteit factor 20 Weging landschap factor 10. Het gaat om lijn elementen die een geringe oppervlakte hebben maar een

Addendum bij rapport 'Score activiteiten op doelstellingen eco-regelingen van het NSP'

				het systeem niet deugt.	hagen en bomen belemmeren de verre zichtlijnen waar deze landschappen om bekend staan. Op dit moment wordt het open landschap niet gewaardeerd. De wegingsfactor bij biodiversiteit voor lijnelementen als NO1, NO2 en NO4 gaf goede resultaten. Dit zou ook voor landschap een oplossing kunnen zijn. Wegingsfactor (10) voor lijnelementen zou zeer wenselijk zijn.	groot effect op hun omgeving. Uitgaande van de stelregel dat voor een minimaal effectief effect een gebied 5% van het areaal functioneel voor biodiversiteit zou moeten zijn is de factor 20 gebaseerd. Weging biodiversiteit factor 20 Weging landschap factor 10
N02	Landschapselement hout	Zie N01		Een regionale waardering kan zinvol zijn. Heggen, houtsingels, bomenrijen et cetera zouden dan hoger kunnen scoren als ze de eigen streekkenmerken versterken.		
N04	Bufferstrook langs bouwland	Het toedelen van meer punten voor open landschap, bijvoorbeeld via akkerranden		Een score van 0 punten is absoluut niet te begrijpen. Gelijktrekken met bufferstrook langs grasland: 4 punten.		Weging biodiversiteit factor 20 Weging landschap factor 10 Water naar 4

CLM Onderzoek en Advies

Postadres

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 470 700

www.clm.nl